ILINCA ZARIFOPOL-JOHNSTON: ÎN CĂUTAREA LUI CIORAN... REGĂSINDU-SE PE SINE

ILINCA ZARIFOPOL-JOHNSTON: SEARCHING FOR CIORAN... FINDING HERSELF

Cristina GHENUȚĂ¹

<https://doi.org/10.52744/9786062613242.19>

Rezumat: Este o realitate că, pe lângă acei scriitori români care au reușit atât să se afirme într-o țară străină, cât și să câștige o meritată apreciere în țara - mamă, mulți alți intelectuali talentați au rămas în mod nedrept necunoscuți cititorilor români. Este cazul Ilincai Zarifopol-Johnston (scriitoare - a tradus și editat două opere de început ale eseistului- filosof E. M. Cioran, Pe culmile disperării și Lacrimi și sfinți - și profesoară în cadrul Departamentului de literatură comparată la Indiana University, Bloomington), fiica mai mică a scriitorului român Dinu Zarifopol, care a avut același destin tragic de a nu i se acorda recunoașterea pe care ar fi meritat-o, nici de către critici, nici de către cititori. Articolul de față, care oferă câteva informații generale despre viața și scrierile Ilincai Zarifopol-Johnston, este o încercare de a trezi interesul cititorului pentru această autoare, în special pentru lucrarea sa biografică, În căutarea lui Cioran.

Cuvinte cheie: Literatură; Traducere; Biografic; Filosof; Autor; Marginal; Cultură

Abstract: In addition to those Romanian writers who succeeded in gaining recognition both in a foreign country and in their country of birth, many others have unfairly remained unknown to the Romanian readers. Ilinca Zarifopol-Johnston is a writer, translator and editor of two early Romanian texts of the philosophical essayist E. M. Cioran, *On the Heights of Despair and Tears and Saints*, and a professor in the Department of Comparative Literature at Indiana University, Bloomington. She is the younger daughter of the Romanian writer Dinu Zarifopol, who himself did not receive popular or critical recognition for his work in Romania. The current article, which provides some general information about Ilinca Zarifopol-Johnston's life and academic work, is an attempt to arouse the reader's interest in this Romanian author's literary works, especially in her book entitled *Searching for Cioran*.

Keywords: Literature; Translation; Biographical; Philosopher; Author; Marginal; Culture

¹ Lector univ. dr., Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir, cristina.ghenuta @ucdc.ro

1. Date biografice

Ilinca Zarifopol-Johnston s-a născut pe 25.07.1952 la București, într-o familie de intelectuali, de origine greacă, înrudită cu alte două renumite familii, Culianu și Nanu. Tatăl, Dinu (Constantin Radu) Zarifopol, a fost avocat și scriitor, autor al unui roman-fluviu, alcătuit din patru volume (însușind peste două mii de pagini) - *Naufragiul*, *Moartea lui Levi*, *Șah la rege* și *Crima generalului* - scris pe ascuns, din perspectiva intelectualului-martor la instaurarea și evoluția comunismului în țara noastră, care consideră literatura de sertar ca pe o luptă împotriva „acestei silnicii”: „Am scris sub influența unui impuls de a evada din cotidianul sordid și de a trăi într-o lume imaginară, care să reconstituie lumea mea de altădată din care am fost brutal izgonit.” (Malamen 2000, 51-52)

Referindu-se la tetralogia scrisă de tatăl său, în cea de-a doua parte a cărții sale, *Searching for Cioran (În căutarea lui Cioran)* - parte intitulată sugestiv *Memories of a Scoundrel (Amintirile unei Canalii)* și reprezentând, de fapt, un jurnal al autoarei (apelativul „canalie” sugerând, cel mai probabil, condiția biografului perceput drept un oportunist) - Ilinca Zarifopol-Johnston afirmă: „A scris la această carte timp de treizeci de ani. A fost hobby-ul său. A scris așa cum alții jucau tenis sau golf sau vizionau filme. Ori de câte ori se simțea deprimat, se închidea în camera sa și scria câteva pagini. Este versiunea romanțată a poveștii familiei sale, o *saga* ce acoperă perioada celor două războaie mondiale precum și preluarea comunistă de după. Scriind, tatăl meu și-a exorcizat demonii.” (Zarifopol-Johnston 2009, 34)

Pe linie paternă, Ilinca Zarifopol-Johnston se înrudește cu matematicianul Neculai Culianu (junimist, apropiat al lui Titu Maiorescu și membru corespondent al Academiei Române în perioada 1889-1915), cu Ioan Petru Culianu (strănepot al lui Neculai; scriitor, eseist și istoric al religiilor; discipol și protejat al lui Mircea Eliade), cu poetul Dimitrie Anghel și cu criticul literar Paul Zarifopol.

Mama Ilincăi, Maria Zarifopol (Economu), i-a fost profesoară de pian Annei-Maria Grigorcea - strănepoată a Veronicăi Micle. Astfel, prin efortul comun al Mariei Zarifopol și al primei sale fiice, Christina Zarifopol-Illias, patrimoniul literar românesc a primit un dar de o valoare inestimabilă: scrisori inedite ale lui Mihai Eminescu și ale Veronicăi Micle, publicate în volumul *Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit*.²

Ilinca Zarifopol-Johnston a absolvit Facultatea de Limbi Străine (specializarea engleză-germană), din cadrul Universității București, în

² Apărut la Editura Polirom, 2000.

anul 1975, iar lucrarea sa, *Speech Acts of Permission in English*, a câștigat premiul I la Colocviul Național Științific Studentesc în 1976. După multiple intervenții ale unor politicieni americani, Ilincai i s-a permis să emigreze în SUA în 1977, aceasta înscriindu-se într-un program pentru absolvenți la Universitatea Indiana din Bloomington. Ulterior, ea a absolvit un masterat în lingvistică (1980) și un doctorat în literatură comparată (1990). Lucrarea sa, *Victor Hugo, Charles Dickens și Emile Zola*, a câștigat *The Esther L. Kinsley Outstanding Dissertation Award* și a fost publicată în 1955 cu titlul *To Kill a Text: The Dialogic Fiction of Hugo, Dickens, and Zola* (Delaware University Press).

În calitate de profesor - consilier la Universitatea Indiana, Ilinca Zarifopol-Johnston a câștigat premii pentru excelență în predare și a creat diferite cursuri pentru studenții de la programele de licență (*Beauty and the Beast: the Classics in Modern Adaptation*) sau masterat (*Exile or Prison? Writers under Repression in Eastern Europe and Africa*). În anul 2003, Ilinca a fost *visiting lecturer* la Universitatea din Lisabona, Portugalia.

În ultimii ani de viață, interesul scriitoarei s-a îndreptat către România natală, mai ales în calitate de traducător în engleza americană și editor al primelor texte scrise de eseistul francez de origine română E. M. Cioran. Astfel, la Editura Universității din Chicago, Ilinca publică traducerea cărții lui Cioran, *Pe culmile disperării* (*On the Heights of Despair*), în 1992, iar în 1995 apare *Lacrimi și Sfinți* (*Tears and Saints*), datorită căreia obține nominalizarea la premiul pentru traduceri literare remarcabile, acordat de Modern Language Association.

Înainte de a muri, Ilinca începuse studiul biografic despre Cioran, intitulat inițial *Portrait of the Philosopher as a Young Man* (*Portret al Filozofului la Tinerețe*). În paralel, ea își scria propriile memorii, cu titlul *The Escape Artist: Memories of a Communist Girlhood* (*Artista Evadată: Memoriile unei Fete Crescute în Comunism*), cuprinzând, în egală măsură, o relatare a prieteniei sale cu Cioran, la Paris. De asemenea, Ilinca se implicase în traducerea romanului în patru volume al tatălui său, cu titlul general *The Moldavian Quartet* (*Cvartetul Moldovenesc*), scris în anii '60 și '70 și publicat abia între 1994–1998, în urma căderii regimului comunist. Apariția tetralogiei i-a adus lui Dinu Zarifopol bine-meritul statut de membru al Uniunii Naționale a Scriitorilor din România. Ilinca reușise să traducă cel dintâi volum, *The Last Boyar* (*Ultimul Boier*)³, a cărui acțiune, plasată în timpul celui de-al doilea război mondial, se axează pe plecarea trupelor germane de pe moșia familiei sale, din Moldova, în vreme ce tot mai multe zvonuri și temeri își făceau loc cu privire la avansarea armatelor rusești spre granița noastră de est.

³ Titlul original este *Naufragiul*.

Din păcate, proiectele Ilincăi Zarifopol-Johnston au rămas neterminate deoarece, în 2005, la vârsta de 52 de ani, Ilinca s-a stins din viață, pierzând lupta împotriva cancerului.

2. În căutarea lui Cioran

Cartea a apărut în 2009, editată de soțul autoarei, Kenneth R. Johnston, cu un *Cuvânt înainte* semnat de criticul Matei Călinescu.

Din prefața, scrisă de Kenneth R. Johnston, aflăm că înainte să moară, în 2005, Ilinca aproape terminase biografia critică a filozofului Emil Cioran, în care își propusese să urmărească aspecte din viața lui, de la naștere (1911) până la plecarea acestuia în Franța în 1937, plecare ce a devenit definitivă începând cu anul 1941. Ni se spune că unele capitole au fost terminate de autoare însăși (mai mult de trei sferturi), altele reconstruite de soțul său din notițe, ciorne sau documente păstrate în computer.

Pe parcursul acestui proiect, Ilinca a descoperit lucruri despre propriul său trecut și s-a implicat în redarea în scris a propriilor experiențe trăite ca urmare a cercetării întreprinse. Drept urmare, scriitoarea începuse o autobiografie intitulată *The Escape Artist (Artistul evadat)*. În mod evident, Cioran nu a fost un subiect ușor din cauza poziției sale de *persona non grata* în România comunistă. În plus, în perioada în care a trăit în România (1952-1977), Ilinca nu văzuse sau citise vreuna din operele lui Cioran. Însă, pentru Ilinca, adevărata dramă începe în 1995, după moartea lui Cioran, când Simone Boué, partenera de viață a lui filosofului român, rămâne executor literar al publicațiilor acestuia, iar Ilinca este prinsă în capcana numeroșilor oportuniști.

Tot din prefață aflăm cum a ajuns Ilinca să scrie biografia lui Cioran. La sugestia colegului și prietenului său, criticul Matei Călinescu, Ilinca a fost de acord să traducă două dintre cărțile în limba română ale lui Cioran, necunoscute în Occident. Au fost astfel publicate, la editura Universității din Chicago, *On the Heights of Despair (Pe Culmile Disperării - 1933)*, în 1992 și *Tears and Saints (Lacrimi și Sfinți - 1936)*, în 1995. La scurt timp după ce a început să lucreze la traduceri, Ilinca i-a cunoscut la Paris pe Cioran și pe partenera lui de viață, Simone Boué, și s-au împrietenit. Ilinca a fost una dintre puținele persoane cărora Cioran li se adresa și în limba română, deși vorbeau cu precădere în franceză. Ilinca a început să vadă în autoexilarea lui Cioran o reflexie și anticipare a propriei autoexilări.

În articolul publicat sub titlul *Found in Translation: The Two Lives of E. M. Cioran; Or How Can One Be a Comparatist?* (Descoperit în Traducere: Cele Două Vieți ale lui E. M. Cioran; sau Cum Poate Cineva să fie Comparatist?) autoarea vorbește despre acest amplu proiect de cercetare a vieții și operei lui Cioran, cu un impact major asupra vieții și carierei autoarei.

Aluzie evidentă la condiția marginalizatului, întrebarea „Cum poate cineva să fie persan?”- pusă cu uimire de un parizian, martor la spectacolul oferit de doi persani aflați în Orașul Luminilor, în opera *Scrisori Persane* a lui Montesquieu - își are ecoul în *Ispita de a exista*, lucrare apărută în 1956: „Cum poate cineva să fie român?” se întreabă frustrat Cioran, încercând să-și croiască un drum prin aceeași capitală a culturii mondiale. În calitate de cercetător al operei lui Cioran, Ilinca Zarifopol-Johnston reia întrebarea sub forma „Cum poate cineva să fie comparatist?”, ca o provocare la adresa normelor existente în practica literaturii comparate la nivel academic în SUA la început de secol XXI, întrucât, explică scriitoarea, „nu mă pot concentra exclusiv și obiectiv asupra obiectului meu de studiu - Cioran și cele două vieți ale sale - fără a include date legate de propria-mi viață, cea a unei românce care trăiește în Statele Unite. (...) În traducerea procesului prin care Cioran se traduce pe sine din română în franceză, am înțeles că nu doar începusem un nou proiect biografic, ci totodată mi-am descoperit un nou *sine* autobiografic, transpunându-l pe Cioran în limba engleză la fel cum eu mă mutasem din România în America.” (Zarifopol-Johnston 2007, 20)

Fără îndoială, principalul obiectiv al Ilincăi a fost de a oferi cel mai bun răspuns la întrebarea „Cine este mai exact E. M. Cioran?”, întrebare la care se poate oferi un răspuns simplu: Cioran este filozoful francez de origine română, autor al unor opere cum ar fi *Tratat de descompunere* (1949), *Ispita de a exista* (1956), *Căderea în timp* (1964) sau *Despre neajunsul de a te fi născut* (1973). A fost bun prieten cu Henri Michaux, Samuel Beckett, Paul Celan și Eugene Ionesco. A fost considerat „cel mai mare scriitor francez care a făcut cinste acestei limbi de la moartea lui Paul Valery”⁴, „un Socrate modern”⁵ sau „cea mai distinsă figură, continuator al tradiției lui Kirkegaard, Nietzsche și Wittgenstein”⁶. Moartea lui Cioran, în 1995 la Paris, a declanșat o avalanșă de articole în marile publicații franțuzești (*Le Figaro*, *Le Monde*, *Paris Match* sau *Magazine Littéraire*), precum și spectacole de radio, televiziune și interviuri, demonstrând retrezirea interesului față de viața și opera marelui filosof.

Pe de altă parte, răspunsurile la întrebări legate de identitatea filosofului nu sunt nicidecum clare, ne explică Ilinca Zarifopol-Johnston. De exemplu, inițialele E. M. nu înseamnă Emil(e) Michel (așa cum este catalogat de The Library of Congress), ci E. M. ca în cazul lui E. M. Foster. Așadar, în mod intenționat, Cioran și-a transformat primele două litere ale prenumelui său în inițiale, cu trimitere la bine-cunoscutul autor

⁴ St. John Perse.

⁵ Marc Fumaroli, profesor la College de France, membru al Academiei Franceze.

⁶ Susan Sontag.

englez, fapt ce sugerează atât ambițiile sale de scriitor, cât și ambiguitățile legate de biografia sa. În viziunea Ilincăi, Cioran a avut „două vieți, două identități, două voci auctoriale: românul Cioran, un revoluționar mistic îmbibat cu idealurile romantismului politic și francezul Cioran, care a părăsit România în 1937, exilându-se de bună-voie la Paris. În ajunul publicării primei sale opere în Franța, în 1949, tânărul Cioran, un autor necunoscut, un *barbar* (după cum se simțea) de la marginea Europei, a găsit în interiorul numelui său elementele care prefigurau faima pe care o va obține în epicentrul culturii europene - două litere obișnuite ridicate la înălțimea inițialelor renumite. Nu există alte legături între Cioran și E. M. Foster. Noul nume integra conștientizarea propriei măreții, curând recunoscută prin recenziile favorabile apărute în presa franceză cu privire la opera *Tratat de descompunere*” (Zarifopol-Johnston 2007, 21). Așadar, noul nume și recunoașterea de către presa franceză l-au transformat pe Cioran din *barbar* în autor francez, reușind astfel să-și depășească condiția de marginalizat.

În urma traducerii celor două opere ale lui Cioran, *Pe culmile disperării* și *Lacrimi și sfinți*, Ilinca Zarifopol-Johnston se implică în scrierea unei biografii cu titlul inițial *E.M. Cioran: Portrait of the Philosopher as a Young Man (Portret al Filozofului la Tinerețe)*, concentrându-se pe perioada de formare a lui Cioran (1928-1949), plină de „încercări și erori, atingând culmi de o intensitate mistică, apoi plonjând în disperarea caracteristică sinucigașului” (Zarifopol-Johnston 2007, 21). Încercarea autoarei de a determina modalitatea prin care tânărul român obscur s-a transformat în moralistul ironic și stilat, admirat atât de mult în Franța, a dus la o dublă concentrare a acesteia, nu doar asupra revelației finale, ci și asupra întregului proces de descoperire. Pe parcursul traducerii, Ilinca s-a simțit intrigată îndeosebi de faptul că Cioran elimina foarte mult din textul original, ajungând la concluzia că acesta de fapt își rescria operele din tinerețe: „mi se părea nu numai că era în căutarea unui stil, ci și că fugea de „ceva” - „ceva” mai profund decât sentimentul de rușine vis –a vis de aderarea la ideile fasciste, pe vreme când era tânăr.” (Zarifopol-Johnston 2007, 21) Primul indiciu necesar descoperirii aceluia „ceva” îi este oferit Ilincăi Zarifopol-Johnston de traducerea cărții *Lacrimi și sfinți*. Ca și Cioran, sfinții din cartea sa „fugeau de viață, de istorie, aspirând spre ceva mult mai măreț, dincolo de granițele lumii lor.” (Zarifopol-Johnston 2007, 21) Curând, Ilinca realizează că, la fel ca și Conrad, Nabokov și Stoppard, Cioran este un maestru al stilului într-o altă limbă decât cea maternă, iar stilul era scuza pe care o folosea atunci când își „ciopârțea” textele. În numeroase interviuri, Cioran mărturisește că cel mai important moment din cariera sa s-a petrecut în vara lui 1945, după terminarea războiului, într-un sat lângă Dieppe. În timp ce încerca să-l traducă pe Mallarmé în română, a

avut o revelație: activitatea de traducere i s-a părut dintr-o dată absurdă. I s-a părut la fel de absurd să continue să scrie în limba română. Se afla în Franța de opt ani și încă mai scria în română. Izbit de inutilitatea traducerii, Cioran a decis imediat să scrie în limba franceză și, întorcându-se la Paris, începe să lucreze la prima sa carte în franceză, *Précis de décomposition* (*Tratat de descompunere*). Experiența lui Cioran este povestea iluminării și a transformării, despre care scrie și în *Lacrimi și sfinți*: „Toate marile transformări își au originea în brusca revelație a lipsei de sens” (Zarifopol-Johnston 2007). La Cioran, revelația a constat în înțelegerea inutilității de a scrie în limba română și de a fi român, iar concluzia Ilincăi este că „Cioran a înțeles «convertirea» la limba franceză ca pe un act de credință, nu printr-o trecere în lumea eternă a lui Dumnezeu, ci în lumea veșnică a stilului. Astfel, el nu a evadat în deșert sau într-o mănăstire, ci în singurătatea și anonimatul celui mai civilizat oraș din lume, în care el, un scriitor necunoscut, a îndurat chinurile ascezei lingvistice.” (Zarifopol-Johnston 2007, 25) Trecutul de care Cioran s-a rupt odată cu trecerea la franceză era cel legat de tinerețea sa: perioada anilor '30, ascensiunea fascismului în Europa de Vest și regimul terorii lui Stalin în Rusia. Aceasta a fost perioada de aderare a lui Cioran la mișcarea cunoscută drept Garda de Fier, perioadă în care a scris *Schimbarea la față a României*, o utopie în care eseistul visează la o Românie ce are destinul Franței și populația Chinei.

Treptat, Ilinca înțelege că pentru a reconstitui trecutul lui Cioran era necesar să citească textele acestuia mai degrabă ca pe niște autobiografii ascunse decât ca pe niște speculații filosofice, fiind atentă la contextul istoric în care au fost create și la felul în care acele texte au fost influențate de respectivul context.

Din perspectiva comparatistului, Ilinca Zarifopol-Johnston vede în Cioran un caz special de cercetare: „Filosof și om de litere, scriitor în două limbi, sprijinindu-se pe două culturi, a cărui proză reprezintă o țesătură intertextuală alcătuită din rescrieri ale propriilor sale texte, rescrieri ale unei întregi literaturi, de la mistica medievală, moraliști francezi de secol optsprezece până la Dostoievski, Schopenhauer, Kirkegaard și Nietzsche.” (Zarifopol-Johnston 2007, 32) În opinia Ilincăi Zarifopol-Johnston, Cioran face parte din mișcarea pan-europeană, pornind de la misticism până la postmodernism, putând fi astfel cu ușurință comparat cu o mulțime de scriitori implicați în mișcări politice și sociale, scriitoarea menționându-i pe Martin Heidegger, Paul de Man, T. S. Eliot, Ezra Pound sau Jean Paul Sartre.

Apropierea Ilincăi de Cioran se face inițial datorită proiectului de traducere a celor două cărți pentru care era deja pregătită, ca urmare a absolvirii unei facultăți de specialitate în România (engleză-germană), a unui masterat în lingvistică în SUA și, nu în ultimul rând, prin faptul că vorbea nativ limba română. Ulterior, Ilinca devine interesată de

personalitatea eseistului, și, după ce îl cunoaște personal, experiența lui de viață „devine relevantă pentru mine într-un mod mai degrabă organic decât artificial, din moment ce împărtășeam câteva aspecte biografice: experiența de a vorbi două limbi, experiența politică a totalitarismului (legătura lui cu fascismul, a mea cu comunismul), același fundament religios: ortodoxismul, precum și experiența exilului de bună-voie. Nu o dată mi-am pus aceeași întrebare: „cum poate cineva să fie român?” (Zarifopol-Johnston 2007, 32) Și nu în ultimul rând, Ilinca este fascinată de Cioran, deoarece acesta aparține unui trecut cultural și politic-România interbelică - ce a fost în mod deliberat deformat și fals prezentat de către comuniști: „în consecință, nu știam prea multe despre acel trecut - al meu, al lui, al țării noastre. Cufundându-mă în trecutul lui, îmi cercetam propriul trecut și astfel căutându-l pe Cioran am început să mă caut pe mine însămi, o călătorie de redescoperire a originilor mele culturale care acum ia forma unui alt proiect, autobiografic.” (Zarifopol-Johnston 2007, 32)

În ceea ce privește încadrarea operei Ilincăi Zarifopol-Johnston în categoria studiilor de literatură comparată din SUA, scriitoarea este de părere că există evidente legături cu scrierile tinerei generații de comparatiști ai anilor '90 despre care se vorbește în raportul Bernheimer intitulat „Literatura Comparată la sfârșit de secol” (1993). Solicitând o redefinire a obiectivelor și metodelor disciplinei, raportul susține că fenomenele literare nu mai constituie punctul central al acestei discipline, propunând în schimb crearea literaturii și a modalităților de contextualizare a literaturii în domeniile mai largi ale discursului, culturii, ideologiei, rasei și genului, acestea constituind obiecte de studiu mai potrivite (Zarifopol-Johnston 2007, 32). Mai mult decât atât și mai important, în opinia Ilincăi, este faptul că raportul reasază traducerea acolo unde îi este locul, respectiv în centrul literaturii comparate: „Literatura comparată își propune să explice, atât ceea ce se pierde, cât și ceea ce se câștigă prin traducere de către sisteme de valori distincte aparținând unor culturi, discipline și instituții diferite. Mai mult, comparatistul ar trebui să-și asume responsabilitatea localizării în spațiu și timp a practicilor pe care le studiază. De unde mă adresez, din ce tradiție/tradiții sau căror tradiții mă opun? Cum traduc o realitate europeană sau sud-americană sau africană în realitatea culturală nord-americană sau cum traduc America de Nord într-un alt context cultural?” (Zarifopol-Johnston 2007, 33)

În ciuda tuturor acestor aspecte, Ilinca Zarifopol-Johnston mărturisește faptul că un proiect ca cel legat de opera lui Cioran - un scriitor aflat la granița dintre *central* și *marginal* - încă întâmpina rezistență din partea mediului academic, coordonat de „centre de putere învechite”

(old centres of power). Însă, ca și Cioran, Ilinca Zarifopol-Johnston înțelegea că nu mai era necesară o „disecție” pentru a ajunge în centru, deoarece centrul și marginile sunt ceva relativ, niște realități interschimbabile. În situația în care, din perspectiva Uniunii Europene de după 1989, sau mai exact a lumii de după Războiul Rece, începe să se pună din ce în ce mai mult problema dominației, a hegemoniei americane, Ilinca Zarifopol-Johnston este de părere că experiența oamenilor marginalizați și valoarea disciplinelor comparate care îi studiază pe aceștia ar trebui aduse în prim-plan, nu aruncate în umbră, deoarece „cel aflat în centru nu numai că poate, ci trebuie să reinventeze marginile, așa cum ne învață parabola lui Kafka, *Un Mesaj Imperial*: întotdeauna cineva visează să atingă centrul și, visându-l, îl reinventează” (Zarifopol-Johnston 2007, 37).

Bibliografie

Surse primare:

Zarifopol-Johnston, Ilinca. (2009). *Searching for Cioran*. Bloomington: Indiana University Press.

Zarifopol-Johnston, Ilinca. (2007). “Found in Translation: The Two Lives of E. M. Cioran; Or How Can One Be a Comparatist?” *Comparative Literature Studies*, 44(1-2).

Surse secundare:

Bradatan, Costica. (2009). *In Shambles* (Ilinca Zarifopol-Johnston, *Searching for Cioran*), TLS October, (www.academia.edu)

Obituary: Ilinca Zarifopol-Johnston (<https://newsinfo.iu.edu/news-archive/1825.html>)

Malamen, Iolanda. (2000). „Dialog cu Dinu Zarifopol” *Vatra*, nr. 1/2000.